

TÜDAM

TÜRKİYE'DE DÖNGÜSEL EKONOMİ KAPSAMINDA ATIK YÖNETİMİ VE GERİ DÖNÜŞÜME GENEL BAKIŞ

7. TÜRKİTAY Türkiye'de Tüm Yönleriyle Atık Yönetimi Paneli
19-20 Ekim 2016, ANKARA

---

4. Oturum

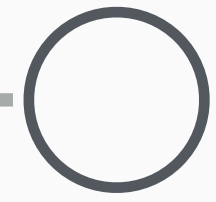
**Türkiye'de Döngüsel Ekonomi Kapsamında
Ambalaj Atıklarının Yönetimi,**

Vedat KILIÇ

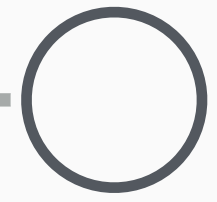

- ① DÖNGÜSEL EKONOMİ ve ÖRNEKLER
- ② DÖNGÜSEL EKONOMİ KAPSAMINDA AMBALAJ ATIKLARININ YÖNETİMİ
- ③ TÜRKİYE'DE DÖNGÜSEL EKONOMİYİ OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

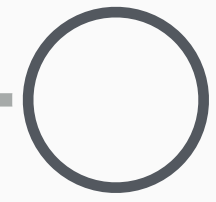
DÖNGÜSEL EKONOMİ

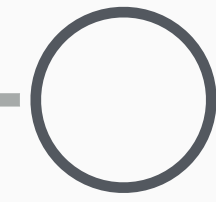
AL

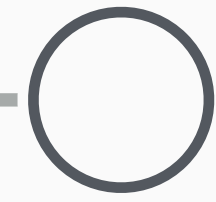
ÜRET

SAT

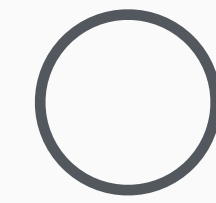

KULLAN

AT

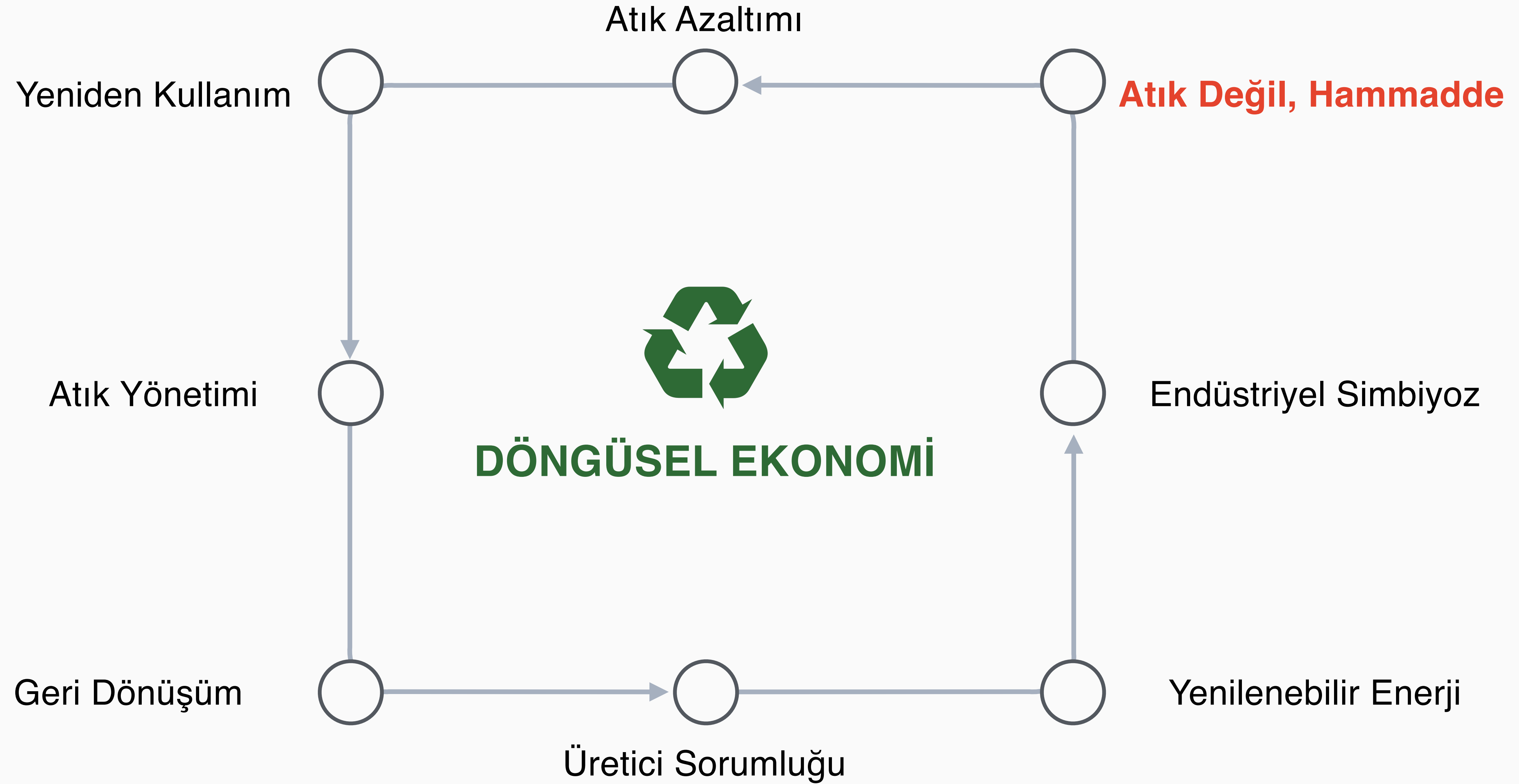
DOĞRUSAL EKONOMİ

ATIK

DÖNGÜSEL EKONOMİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR AMBALAJLAMA SİSTEMİ

COCA-COLA

Efektif Ambalajlama Programı

- 0,5 lt PET şişelerde **%25** ağırlık azaltımı,
- Alüminyum kutularda **%30** ağırlık azaltımı,
- Cam şişelerde **%50** ağırlık azaltımı.

Ağırlık azaltma programı sayesinde iki yıl içerisinde **180 milyon USD tasarruf** sağlanmış.

2020 Hedefleri

- Tüm ambalajlama gruplarının ağırlıklarını toplamda **%25 azaltmak**,
- **R-PET** teknolojisiyle PET ambalajlarda **%40 oranında geri dönüştürülmüş hammadde** kullanmak,
- Üretim tesislerinde depone sahalarına atık göndermemek,
- Kullandığından daha fazla ambalajı geri kazanmak.

GERİ DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ HAMMADDE KULLANIMI RENAULT

- 2013 yılında üretilen araçlarda kullanılan hammaddelerin **%29,5'i geri dönüştürülmüş hammaddelerden karşılanmış**. 2016 yılı sonuna dek bu oranı **%33'e** yükseltmeyi hedefleniyor,
- Üretilen araçlarda **kullanılan materyallerin %95'i**, ömürlerinin sonunda geri kazanılabilir nitelikte.
- Şirketin üretmiş olduğu araçlarda kullandığı plastiklerin **%20'si geri dönüştürülmüş hammaddeden karşılanıyor**,
- Her bir araçta ortalama 150 kg plastik kullanılmakta olduğu hesaplanırsa, yıllık olarak üretimde yaklaşık **250.000 ton geri dönüştürülmüş plastik** kullanılıyor.

DÖNGÜSEL EKONOMİYE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

- 1 Endüstriyel ölçekte **üretim prosesinden kaynaklanan atıkların** tekrardan üretimde kullanılması
- 2 Tekrar kullanım (ahşap palet, karton koli, plastik bidon, vb.) ★
- 3 İkincil hammadde kullanımı

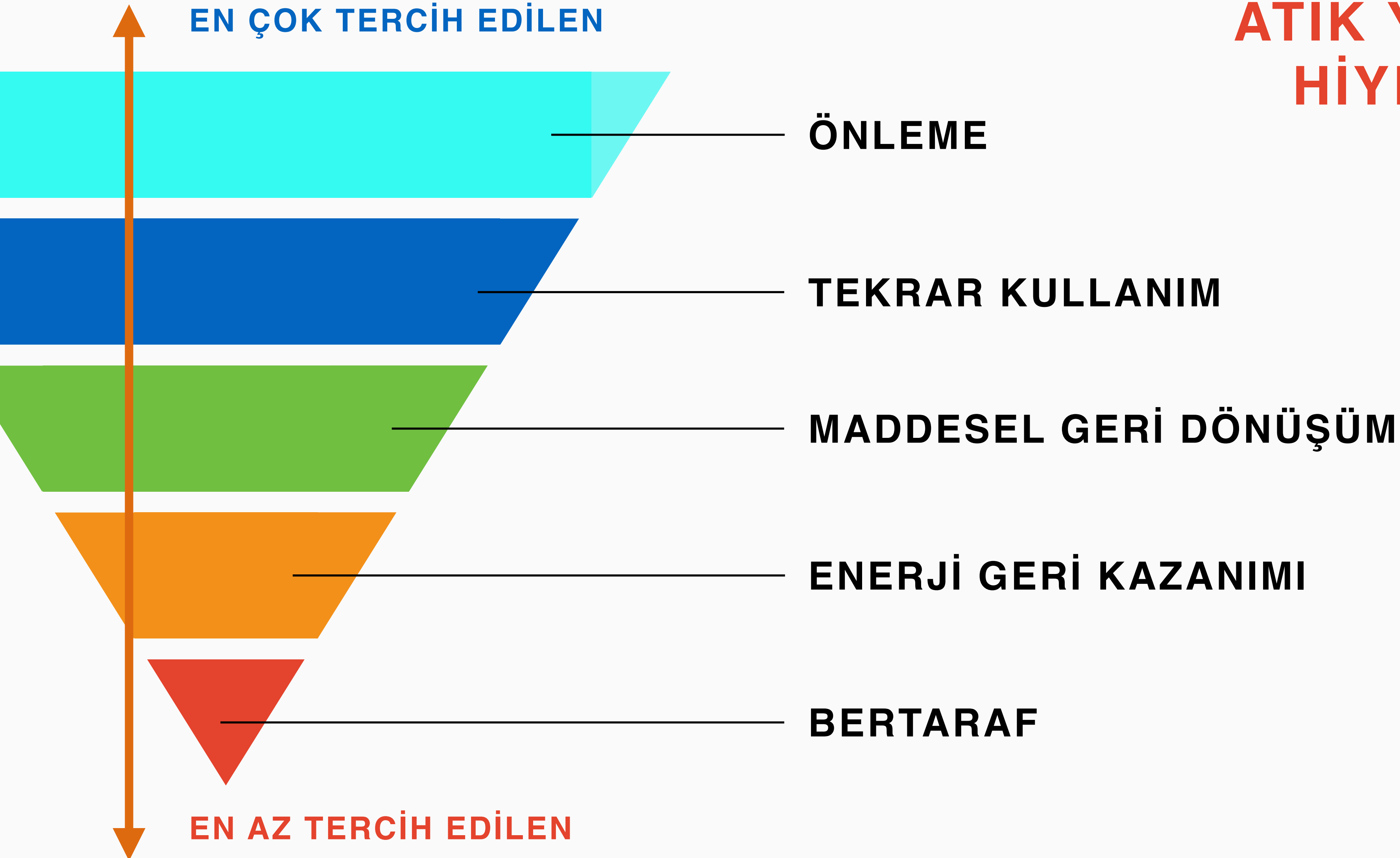
Taslak Yönetmeliğin 9. maddesi; Ambalaj üreticilerinin üretim proseslerine konu girdilerin bir kısmını aşağıdaki tabloda yer alan oranlarda ambalaj atığından sağlaması

YILLAR	PLASTİK (%)	KÂĞIT-KARTON (%)	CAM (%)	METAL (%)
2017	5	20	20	5
2018	10	25	22	10
2019	15	30	24	15
2020 ve sonrası	20	35	26	20

DÖNGÜSEL EKONOMİ KAPSAMINDA AMBALAJ ATIKLARININ YÖNETİMİ

ATIK YÖNETİMİ HİYERARŞİSİ

DÖNGÜSEL EKONOMİ KAPSAMINDA AMBALAJ ATIKLARININ YÖNETİMİ

TÜRKİYE'DE OLUŞAN EVSEL AMBALAJ ATIKLARI VE MALİYETİ

- Kişi başı günlük ortalama atık üretimi 1,10 kg olduğunu kabul edersek, Türkiye'de yıllık olarak **30 milyon tonun** üzerinde **evsel atık** oluşmaktadır.
- Evsel atıkların ağırlıkça **%20'si** ambalaj atığı olduğuna göre yıllık **6 milyon ton ambalaj atığı** oluşmaktadır.
- Yıllık 1 milyon tondan biraz fazla evsel ambalaj atığı ayrı toplanabilmekte, dolayısıyla **yıllık 5 milyon ton ambalaj atığı çöp sahalarına gömülmektedir.**
- Çöp sahalarına gömülen bu atıkların ekonomik değeri **1,5 milyar TL,** iken, atıkların toplanması ve gömülmesi için de kamunun cebinden yıllık **750 milyon TL** daha çıkmaktadır.
- Toplanamayan evsel ambalaj atıklarının ülkemize maliyeti **2,25 milyar TL**'dir.

TÜRKİYE'DE DÖNGÜSEL EKONOMİYİ OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Yapısal Sorunlar
- Sektörel teşviklerin çalıştırılmaması
- Atıkların ithalatı ve ihracatı
- Ambalaj atıkları mevzuatı

Finansman Sorunu

- Serbest piyasa koşullarında kaynakta ayrı toplanması mümkün olmayan atıklar(**sahipsiz atıklar**), **üretici sorumluluğu ilkesi** ile toplanır ve geri kazanılır.
- Atık oluşumuna sebebiyet veren piyasaya sürenler; atıkların toplanması, ayrıştırılması, geri dönüştürülmesi, geri kazanılması ve bertaraf edilmesine yönelik **gerekli harcamaları karşılarlar**. (Çevre Kanunu'nun 11. maddesi)

- Belediye ile yapılan **sözleşmelerin kısa süreli olması ve yasal altyapılarının sağlam olmaması.**
- OSB Uygulama Yönetmeliği'nin **101. maddesi** (OSB'lerde kurulamayacak tesisler)
- **Atık ihtisas OSB'lerinin oluşturulmaması**
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın toplama-ayırma ve geri dönüşüm faaliyetlerini **sanayi işi olarak görmemesi**
- Yatırım yapılabilir piyasa koşullarının sağlanamaması sebebiyle **teknolojik altyapıların yetersiz kalması.**

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

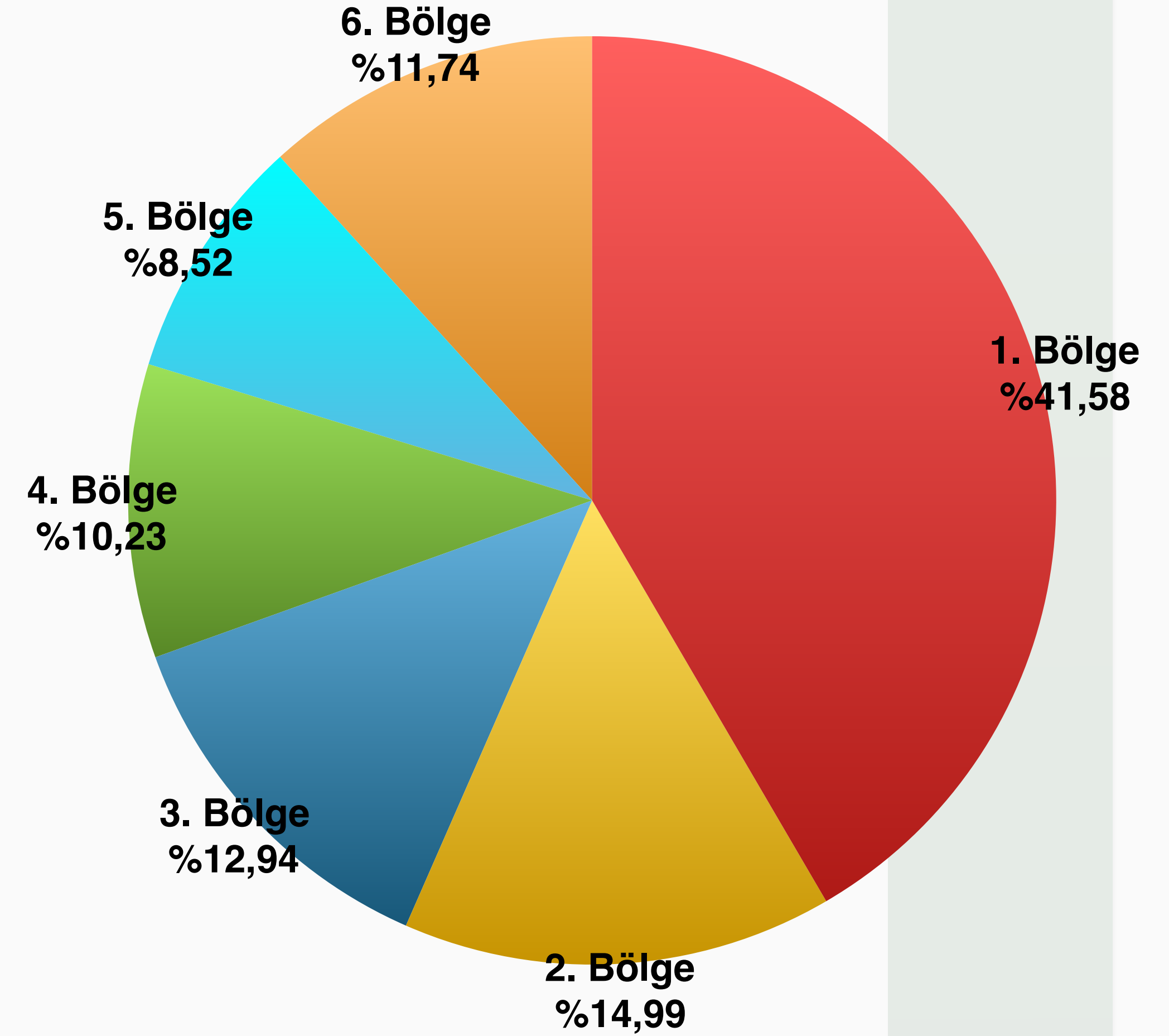

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

Teşvik Bölgelerine Göre Nüfus Dağılımı

Bölgeler	Nüfus Sayısı	Nüfus Oranı (%)	Bölgedeki İl Sayısı
1. Bölge	32.743.075	%41,58	8
2. Bölge	11.801.527	%14,99	13
3. Bölge	10.191.241	%12,94	12
4. Bölge	8.053.753	%10,23	17
5. Bölge	6.708.079	%8,52	16
6. Bölge	9.243.378	%11,74	15
Toplam	78.741.053	%100,00	81

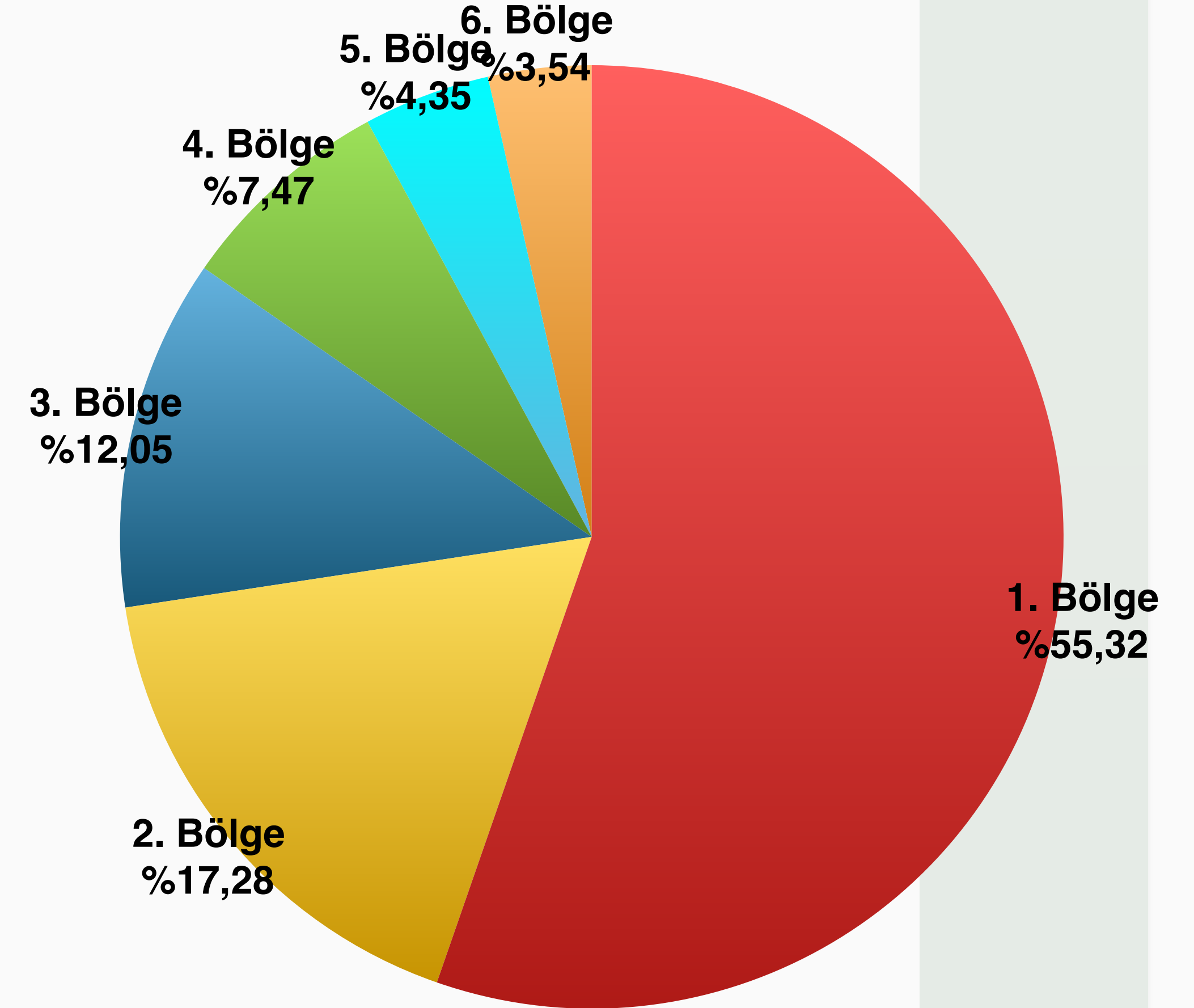

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

Teşvik Bölgelerine Göre Sanayi Kuruluşu Sayıları

Bölgeler	Sanayi Kuruluşu Sayısı	Sanayi Kuruluşu Oranı (%)	Bölgedeki İl Sayısı
1. Bölge	36.822	%55,32	8
2. Bölge	11.502	%17,28	13
3. Bölge	8.018	%12,05	12
4. Bölge	4.970	%7,47	17
5. Bölge	2.892	%4,35	16
6. Bölge	2.354	%3,54	15
Toplam	66.558	%100,00	81

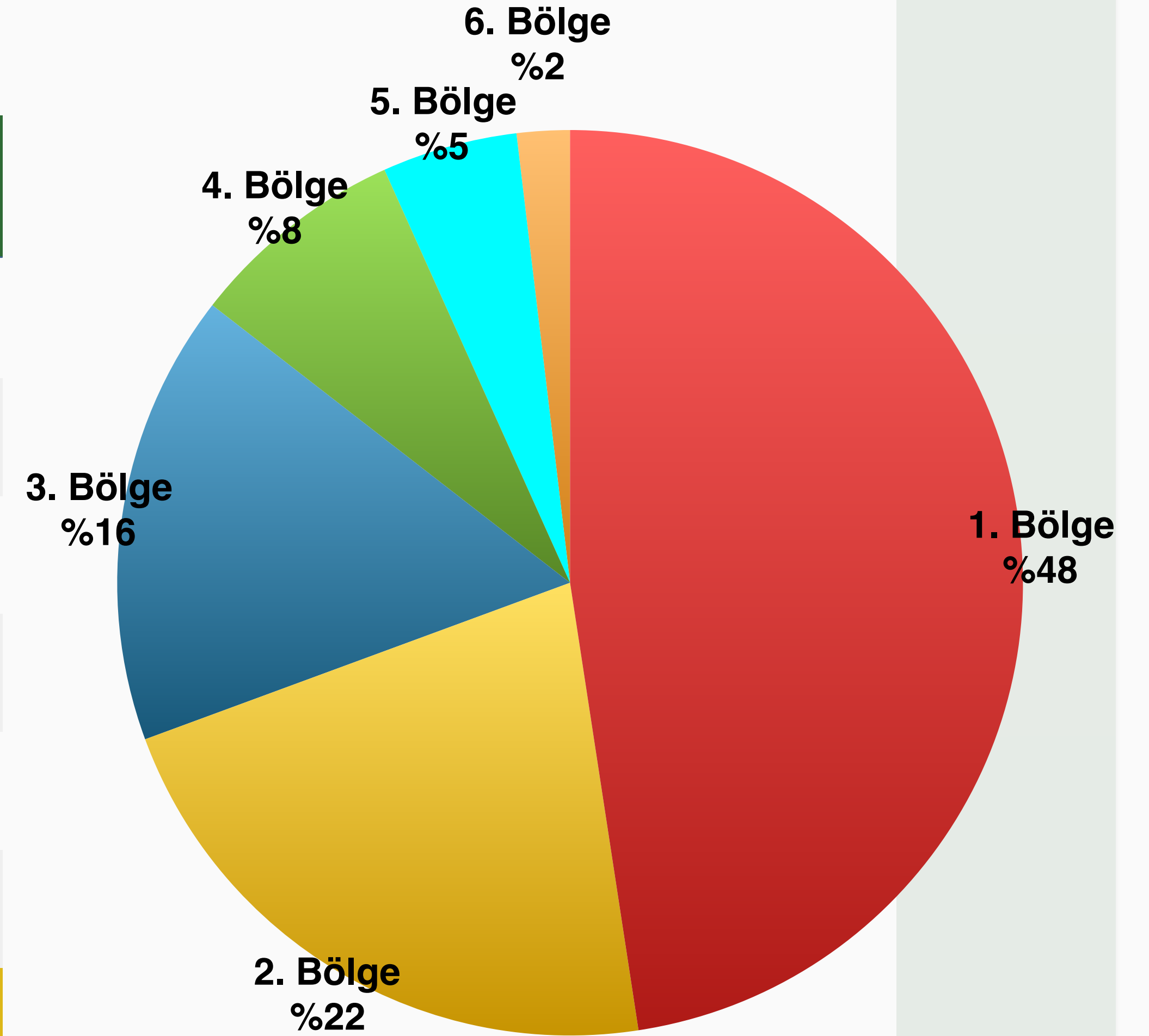

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

Teşvik Bölgelerine Göre Lisanslı Tesis Sayıları

Bölgeler	Lisanslı Tesis Sayısı	Lisanslı Tesislerin Oranı (%)	Bölgedeki İl Sayısı
1. Bölge	906	%47,58	8
2. Bölge	415	%21,80	13
3. Bölge	307	%16,12	12
4. Bölge	148	%7,77	17
5. Bölge	92	%4,83	16
6. Bölge	36	%1,89	15
Toplam	1.904	%100,00	81

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

Bölgesel Teşvik Sisteminin Atık Yönetimi Sektörü Açısından Değerlendirmesi

- Türkiye nüfusunun **%56'sı** birinci ve ikinci bölgelerde yaşamaktadır.
- Ülkemizdeki **sanayi kuruluşlarının %72'si** birinci ve ikinci bölgelerde yer almaktadır.
- Türkiye'de **evsel nitelikteki atıkların %80'i**, **endüstriyel nitelikteki atıkların ise %90'a** yakını birinci ve ikinci bölgelerde oluşmaktadır.
- Türkiye'deki **lisanslı işletmelerin %70'i** birinci ve ikinci bölgelerde faaliyet göstermektedir.

★ Türkiye'de atık yönetimi sorunları çok büyük bir bölümü, **nüfusu yoğun** ve **kalkınmışlık seviyesi yüksek illerde** yaşanmaktadır.

TEŞVİK SİSTEMİ ve ATIK YÖNETİMİ

Teşvik Sistemine İlişkin Öneriler

- Bölgesel teşvik mevzuatının atık yönetimi sektörü özelinde **tersine çevrilmelidir.**
- Çevre Kanunu'nun 29. maddesinde belirtilen **teşvik tedbirleri**, her yıl atık yönetimi sektörü için gözden geçirilmelidir.
- Arıtma tesisleri için tanımlanan **elektrik indirim desteği** lisanslı tesisler için de uygulanmalıdır.
- Ambalaj atığı toplayan araçlar için **ucuz akaryakıt desteği** sağlanmalıdır.
- Kalkınma ajanslarının destek programları, atık toplama araç ve ekipmanlarını kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

TÜRKİYE'DE ATIK İTHALAT ve İHRACATI

- Atık toplama oranları olumlu yönde etkileyebilecek olmasına karşın, ülkemizde atık **kağıt-karton** ve **alüminyumların ihracatı şarta bağlıdır.**
  - Atık kağıt ve kartonlardan yola çıkarsak:
    - Türkiye'de yıllık **6,5-7 milyon tonun** üzerinde atık kağıt oluşmaktadır.
    - Oluşan kağıt/karton atıkların ancak **%45'i**, başka bir deyişle **kağıt geri dönüşüm fabrikalarının ihtiyacı kadarı** toplanabilmektedir.
    - Diğer taraftan hurda kağıt-karton ithalatıyla ilgili herhangi bir kısıtlamanın olmaması Türkiye'deki atık kağıt toplama oranlarını sınırlandırmaktadır.
- ★ Döngüsel ekonomiyi sürdürülebilir kılabilmemiz için, Çin Hükümeti'nin uyguladığı "**Green Fence**" benzeri tasarrufları gözden geçirmeliyiz.

TÜDAM ÖNERİLERİ

- ① Yönetmeliğin teması ve amacı, **toplanamayan ambalaj atıklarının toplanması olmalıdır.**
- ② Yönetmeliklerde **bedelli yada bedelsiz** şeklinde herhangi bir ibare bulunmamalıdır.
- ③ Evsel ve endüstriyel kaynaklı ambalaj atıklarının toplama ve belgelendirme operasyonları net bir şekilde birbirinden ayrılmalıdır.
- ④ Belgelendirme işlemi **evsel kaynaklı ambalaj atıklarından** yapılmalıdır.
- ⑤ Belediyelerden ziyade, sorumluluğun **yetkilendirilmiş kuruluşlar** tarafından üstlenilmeli.
- ⑥ Yatırım yapılabilir piyasa koşulları sağlanmalı.

8. Madde

Belediyelerin görev ve yetkileri

(5) Belediyelerce bu maddenin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan yükümlülükler Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu hükümleri esas alınarak yürütülür. Söz konusu sorumlulukların **yetkilendirilmiş kuruluşlara devredilmesi** durumunda Bakanlıkça verilen yetki süresi göz önünde bulundurulur.

17. Madde

Ambalajların üretim aşamasında işaretleme

(1) Ambalaj atıklarının geri toplanması, yeniden kullanılması, geri kazanımının kolaylaştırılması ve tüketicinin bilgilendirilmesi amacıyla **ambalajlar üretimleri sırasında işaretleme.**

(2) İşaretleme **gönüllülük esasına dayanır.**

21. Madde

Geri dönüşüm/geri kazanım hedeflerine ilişkin sunulması gereken bilgi ve belgeler

(2) Geri dönüşüm/geri kazanım hedeflerine ulaşıldığını gösteren belgelerde;

a) Belediye ayrı toplama sistemi ile toplanan ambalaj atıklarına ilişkin; giriş belgelerinde belediyelerin düzenlemiş olduğu ambalaj atıklarının toplandığına dair belgeler, **çıkış belgelerinde toplama firmalarının ve/veya belediyelerin ayırma tesisine satış belgeleri**, malzeme bazlı toplanan ambalaj atıkları için ise atık işleme tesislerine satış belgeleri, ihraç edilenler için de gümrük çıkış beyannameleri kabul edilir.

TEŞEKKÜRLER..